

Fond
otvoreno društvo
Bosna i Hercegovina

REGIONALNA KONFERENCIJA
“INKLUZIVNO OBRAZOVANJE BEZ DISKRIMINACIJE”

**“ZAJEDNO ZA INKLUZIVNO I
NEDISKRIMINATORNO OBRAZOVANJE ROMSKE
DJECE NA KANTONU SARAJEVO”**
Antidiskriminacijski program i pravila

Sarajevo, 17.11.2014.

16.11. – Međunarodni dan tolerancije

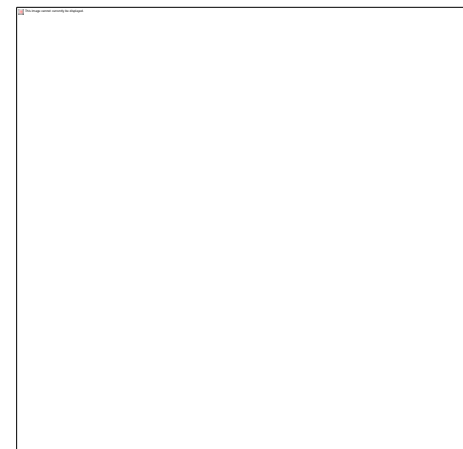
CILJ PROJEKTA

Projekat ima za cilj da:

- podigne svijest i kapacitete svih učesnika obrazovnog procesa i
- uspostavi neophodne mehanizme kako bi se osigurali uslovi za uključivanje i kvalitetno obrazovanje za svako dijete u osnovnim školama.

DOKUMENTI

- ANTIDISKRIMINACIJSKI PROGRAM
- PRAVILA za prepoznavanje i zaštitu od diskriminacije u osnovnim školama

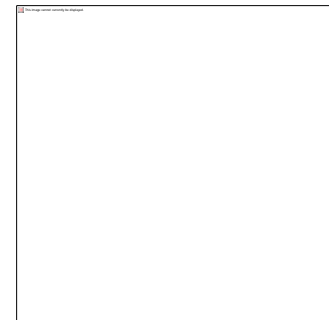
ANTIDISKRIMINACIJSKI PROGRAM

- **uspostavlja adekvatan sistem za prepoznavanje oblika diskriminacije ugroženih učesnika u procesu odgoja i obrazovanja čime se stvaraju pretpostavke za poduzimanje odgovarajućih mjera zaštite.**
- **uspostavlja okvir za djelovanje i stvaranje sigurnog i inkluzivnog okruženja za svako dijete**

ANTIDISKRIMINACIJSKI PROGRAM

POGLAVLJA

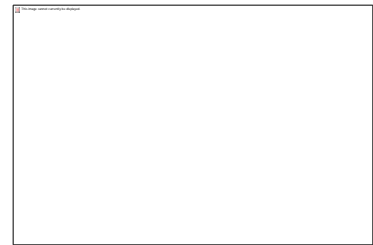
1. ZAKONODAVNI OKVIR
2. RJEČNIK POJMOVA
3. POJAM I PRIMJERI DISKRIMINACIJE
4. POSEBNI SLUČAJEVI DISKRIMINACIJE
5. ZAKLJUČCI I PREPORUKE

ANTIDISKRIMINACIJSKI PROGRAM

Polazišta:

- Konvencija Ujedinjenih nacija o pravima djeteta
- Međunarodnoj konvenciji o ukidanju svih oblika rasne diskriminacije
- Evropska konvencija za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda
- Okvirna konvencija Vijeća Evrope o zaštiti nacionalnih manjina
- Povelja o regionalnim i manjinskim jezicima
- Zakon o zabrani diskriminacije u BiH
- Okvirni zakon o osnovnom obrazovanju BiH

DISKRIMINACIJA JE

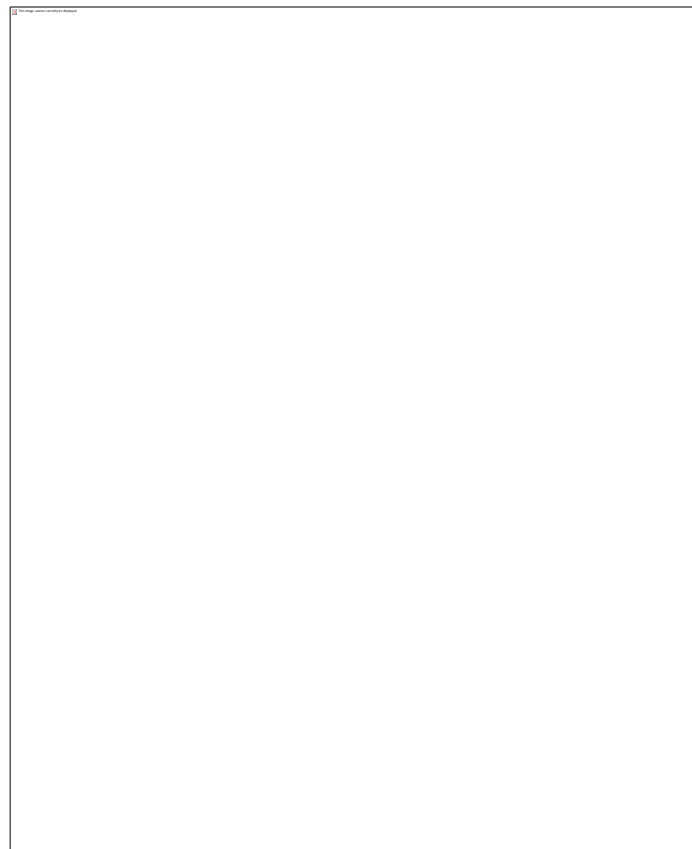
- **svako različito postupanje uključujući svako isključivanje, ograničavanje ili davanje prednosti utemeljeno na stvarnim ili pretpostavljenim osnovama prema bilo kojem licu ili grupi lica** na osnovu njihove rase, boje kože, jezika, vjere, etničke pripadnosti, nacionalnog ili socijalnog porijekla, veze s nacionalnom manjinom, političkog ili drugog uvjerenja, imovnog stanja, članstva u sindikatu ili drugom udruženju, obrazovanja, društvenog položaja i spola, spolnog izražavanja ili orijentacije, kao i druge okolnosti, koje ima za svrhu ili posljedicu da bilo kojem licu ili grupi lica **onemogućava ili ugrožava priznavanje, uživanje ili ostvarivanje na ravnopravnoj osnovi, prava i sloboda u osnovnoj školi“**

DISKRIMINACIJA

- ***Isključivanje u procesu odgoja i obrazovanja*** ogleda se u onemogućavanju učesnika ili grupe učesnika da uživa prava koja pripadaju svakom učesniku u procesu odgoja i obrazovanje.
- ***Ograničavanje u procesu odgoja i obrazovanja*** odnosi se na situacije kada je uživanje prava na obrazovanje omogućeno svima, ali ne na isti način i u istom obimu, i to radi ličnog svojstva ili pripadnosti.
- ***Davanje prednosti u procesu odgoja i obrazovanja*** ogleda se u zabranjenoj vrsti davanja prednosti u onim situacijam kada se prednost daje iako nisu ispunjeni zakonski uslovi.

DISKRIMINACIJA U PROCESU ODGOJA I OBRAZOVANJA

- NEPOSREDNA
- POSREDNA
- SISTEMSKA

Neposredna diskriminacija

- **Neposredna (direktna) diskriminacija** predstavlja osnovni, formalni oblik kršenja principa ravnopravnosti. Po samoj definiciji radi se o „namjernoj“ diskriminaciji koja ima za cilj da, na direktan način, povrijedi pravo lica ili grupe lica na jednako postupanje u ostvarivanju prava u procesu odgoja i obrazovanja. Neposredna diskriminacija može se manifestirati:
 - činjenjem – i to na način da se čini određena radnja ili donosi određeni propis, ili
 - propuštanjem dužnog činjenja.

POSREDNA DISKRIMINACIJA

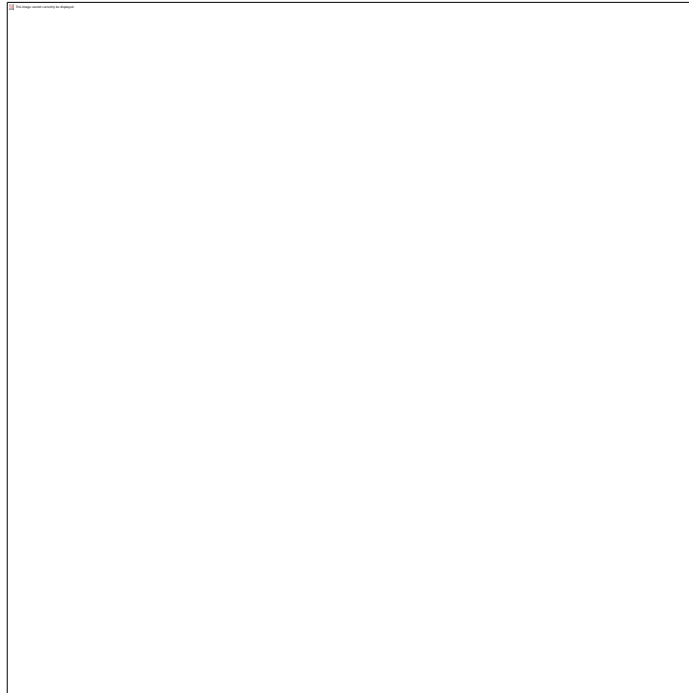
Posredna diskriminacija podrazumijeva svaku situaciju u kojoj, naizgled neutralna odredba, kriterij ili praksa u procesu odgoja i obrazovanja ima, ili bi imala učinak dovodenja nekog lica ili grupe lica u nepovoljan ili manje povoljan položaj u odnosu na drugo lice ili grupu lica zbog ličnog svojstva ili pripadnosti

ponašanjem koje je samo prividno zasnovano na načelu jednakosti i zabrane diskriminacije u odgoju i obrazovanju,

a naročito ako takvo ponašanje samo po sebi nije diskriminatorско, ali podstiče na stvaranje predrasuda i stereotipa o pojedinim licima ili grupi lica radi ličnog svojstva ili pripadnosti.

Sistemska diskriminacija

- Diskriminacija u procesu odgoja i obrazovanja može nastati kao rezultat generalne politike neke obrazovne institucije ili čak na nivou cijele države

Afirmativna akcija
“pozitivna diskriminacija”
preferencijalni tretman

OBLICI DISKRIMINACIJE U PROCESU ODGOJA I OBRAZOVANJA

- Povreda načela jednakih prava i obaveza
- Udruživanje radi vršenja diskriminacije
- Govor mržnje
- Uznemiravanje i ponižavajuće postupanje
- Segregacija kao posebno težak oblik diskriminacije

Uznemiravanje i ponižavajuće postupanje

- a) korištenje pogrđnih imena, nadimaka, predrasuda i stereotipa kojima se vrijeđa dostojanstvo lica ili grupe lica na osnovu ličnog svojstva ili pripadnosti;
- b) izlaganje podsmijehu postignuća učesnika u procesu odgoja i obrazovanja zbog ličnog svojstva ili pripadnosti;
- c) izlaganje podsmijehu zbog fizičkog izgleda, socijalnog porijekla, veze s nacionalnom manjinom, roda, pola, seksualne orijentacije ili bilo kojeg drugog ličnog svojstva ili pripadnosti učesnika u procesu odgoja i obrazovanja;
- d) javno ponižavanje i prijetnja primjene neprimjerenih sankcija prema učesniku u procesu odgoja i obrazovanja;
- e) različito postupanje kojim, protivno Ustavu i zakonu, dolazi do uznemiravanja ili ponižavajućeg postupanja prema učesniku u procesu odgoja i obrazovanja.

Govor mržnje

- a) ispisivanje poruka ili simbola na objektu osnovne škole ili u njenoj neposrednoj blizini kojim se podstiče na diskriminaciju, mržnju i nasilje prema učesniku u procesu odgoja i obrazovanja i svakom drugom licu ili grupi lica zbog ličnog svojstva ili pripadnosti;
- b) korištenje udžbenika, časopisa i drugih javnih glasila, internet stranica i drugih sredstava komunikacije koji u sebi sadrže poruke mržnje;
- c) korištenje drugih sadržaja u odgojno-obrazovnom radu koji negativno i u omalovažavajućem značenju govore o pojedincima ili grupama zbog ličnog svojstva ili pripadnosti;
- d) javno iznošenje ideja, informacija i mišljenja od strane učesnika u procesu odgoja i obrazovanja kojim se poziva na nejednak tretman ili nasilje prema bilo kojem licu ili grupi lica zbog ličnog svojstva ili pripadnosti.

POSEBNI OBLICI DISKRIMINACIJE

Diskriminacija u:

- 1. ostvarivanju postignuća** i standarda u procesu odgoja i obrazovanja;
- 2. ostvarivanju prava na obrazovanje** u osnovnoj školi;
- 3. upotrebi jezika** u procesu odgoja i obrazovanja;
- 4. obezbjeđivanju sigurnosti** učesnika u procesu odgoja i obrazovanja;
- 5. poštovanju pravila** ponašanja u osnovnoj školi;
- 6. planiranju** odgojno-obrazovnog rada;

POSEBNI OBLICI DISKRIMINACIJE

Diskriminacija u:

7. **sprovođenju** procesa odgoja i obrazovanja;
8. oblasti **upravljanja** osnovnom školom;
9. oblasti poštovanja prava učenika na **participaciju u odlučivanju** u procesu odgoja i obrazovanja;
10. oblasti **obrade posebnih podataka** o učenicima i drugim učesnicima u procesu odgoja i obrazovanja;
11. oblasti **rada i zapošljavanja** u osnovnoj školi, kao i
12. drugim oblastima od značaja za proces odgoja i obrazovanja.

Zaštita lica koja prijavljuju diskriminaciju

Nijedan učesnik u procesu odgoja i obrazovanja ne smije trpiti nikakve posljedice od strane školskog organa i tijela niti trećeg lica kada traži ili namjerava tražiti zaštitu od diskriminacije ili kada nudi ili namjerava ponuditi dokaze o diskriminatorском postupanju, a posebno ako radi toga:

- učenik neopravdano dobija lošije ocjene ili se njegov rad drugačije ocjenjuje;
- učenik, roditelj, nastavnik i drugi uposlenik i školski organ i tijelo trpi prijetnje i ucjene;
- učenik, roditelj, nastavnik i drugi uposlenik i školski organ i tijelo stavlja u nepovoljniji položaj u odnosu na drugog učenika, roditelja, nastavnika i drugog uposlenika, i školskog organa i tijela u istoj ili sličnoj situaciji;
- učenik, roditelj, nastavnik i drugi uposlenik i školski organ i tijelo izlaže poniženju i podsmijehu, a njihove primjedbe i zahtjevi ignorišu.
- Osnov ove odredbe sadržan je u članu 18. Zakona o zabrani diskriminacije BiH.

PRAVILA

POGLAVLJA:

- I. Uvodne odredbe
- II. Oblici diskriminacije i njihova manifestacija
- III. Posebni oblici diskriminacije
- IV. Dužnosti i odgovornosti učesnika u procesu odgoja i obrazovanja u vezi sa zabranom diskriminacije
- V. Prelazne i završne odredbe

DUŽNOSTI I ODGOVORNOSTI UČESNIKA U PROCESU ODGOJA I OBRAZOVANJA U VEZI SA ZABRANOM DISKRIMINACIJE

- Svaki učesnik u procesu odgoja i obrazovanja dužan je da **poštuje pravo na zabranu diskriminacije** i ravnopravnost u ostvarivanju prava i obaveza
- Osnovna škola je dužna da prilikom upisa učenika u osnovnu školu **upozna roditelja** sa dužnostima i odgovornostima učesnika u procesu odgoja i obrazovanja u vezi sa zabranom diskriminacije.
- Osnovna škola i roditelj su dužni da **upoznaju i kontinuirano obrazuju učenika** o pravu na zabranu diskriminacije.

Zašto je važno da imamo pravila?

- Zato što **svi imamo moć i snagu** da budemo nosioci promjene
- Zato što imamo odgovornost da **imenujemo** realnost u kojoj djeca žive
- Zato što možemo da **govorimo** u ime onih čiji se glas rijetko čuje
- Zato što možemo da gradimo **savezništva** i pravimo mreže podrške oko porodica i djece
- Zato što **radimo sa djecom** i utičemo na **njihove stavove** i razumijevanje svijeta u kojem žive

“Sve što zlo treba da bi pobjedilo, je da
dobri ljudi ne urade ništa”

„Ako ste neutralni u slučajevima nepravde, odabrali
ste da budete na strani onih koji ugnjetavaju”

Dezmond Tutu

